

طراحی معماری و ساماندهی محله بازار در شهر تاریخی شوشتر

فریبا اخوان^{۱*}، محسن تابان^۲

۱- کارشناس ارشد معماری ، واحد علوم و تحقیقات خوزستان ، اهواز ، ایران (fariba.akhavan100@gmail.com)

۲- استادیار دانشکده معماری و شهرسازی ، دانشگاه صنعتی جندی شاپور دزفول ، دزفول ، ایران (mntaban@jsu.ac.ir)

چکیده

لزوم احیای بافت های تاریخی از دیرباز مورد توجه بوده و کشورهای پیشرفته جهان با اجرای برنامه ها و دستورالعمل های خاص، به رونق بافت ها و نواحی با ارزش قدیمی خود همت گماشته و هویت فرهنگی خود را دوباره زنده کرده اند. احیا و هویت بخشیدن به این آثار ، باعث رونق و پویایی گذشته خواهد شد. ساختار کلان شهر شوشتر به سه بخش مجزا ، بافت تاریخی، شوشترنو و بلیتی ، قابل تفکیک است. بخش تاریخی شهر بیشترین تمرکز را در عملکردهای اصلی و عناصر ساختاری دارد ، بنابراین جایگاه این بخش در ساختار کلان شهر ویژه است. محله بازار در بخش میانی بافت تاریخی شوشتر قرار گرفته است که از پتانسیل های متعدد در زمینه منظر شهری برخوردار است . تمرکز فعالیت های تجاری، خدماتی با مقیاس عملکرد شهری در بازار و محور خیابان طالقانی (در امتداد بازار) اهمیت آن را در شهر و به ویژه ، بافت تاریخی مشخص می نماید. اما محله بازار به دلایل متفاوت ، مانند فرسودگی کالبدی ، عملکردی ، گسیختگی های فضایی - کالبدی ، ایجاد عناصر جدید و ناهماهنگ با ساختار پیشین ، انسجام عملکردی و ساختاری خود را از دست داده و دچار آشفتگی و بی سازمانی در منظر خود شده است. ساماندهی محله بر پایه ساماندهی و بازگرداندن سرزندگی به ساختار کلان آن ، منجر به تقویت حیات شهری خواهد شد . بنابراین ساختار پیشنهادی بر مبنای شناخت و تحلیل ساختار موجود و نیز رفع عوامل موثر بر فرسودگی آن ارائه شده است .

واژه های کلیدی: ساماندهی، محله، بازار، شوشتر

۱- مقدمه

همراه با رشد جمعیت، توسعه زیستگاه های مسکونی گریزناپذیر است، اما این توسعه در صورتی که ناموزون و به گونه ای شتاب زده صورت پذیرد، منجر به ناهماهنگی و مخدوش شدن بافت تاریخی می گردد. عدم توجه به گذشته شهرها و روند شکل گیری و توسعه تاریخی آنها، سبب شده تا توسعه امروزی آنها به گونه ای نامتناسب با شکل و هنجارهای شهرتاریخی صورت بگیرد. آنچه مسلم است، تغییر، جزء جدایی ناپذیر جهان ماده است و این چیزی است که نتیجه مستقیم گذشت زمان است. بنابراین، موضوع مهم در مواجهه با بافت های تاریخی مسأله زمان سپری شده و دست نیافتنی است، که حوادث تاریخی و بناهایی ارزشمند را در یک مجموعه به یادگار گذاشته است. آنچه که در برخورد با این فضاها باید مورد توجه قرار گیرد مسأله تغییر و مدیریت این تغییرات است، امری که به صورت ارگانیک و در طول مدت زمان در فضای شهری گاه به آهستگی و گاه همچون امروز با سرعتی غیرقابل انکار اتفاق افتاده است .

با اینکه در سال های اخیر، توجه به روند فرسایشی بافت تاریخی شهرها و تجدید حیات آنها، در دستور کار نهادهای مسئول قرار گرفته و تمهیداتی هم در این راستا صورت گرفته ؛ لیکن شاهد آنیم که روز به روز، این هسته های تاریخی ارزشمند یکی پس از دیگری در میان پیشرفت های نوین محیط های شهری خاموش شده و از بین می روند. شاید نگاهی کنجکاوانه تر و